

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

مزیت‌های اقتصادی کشت گل محمدی در ایران

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

- وب‌سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: علی قنبری شیرسوار

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۲	..... *مقدمه و طرح مسئله
۲	..... *وضعیت تولید گل محمدی در ایران
۷	..... *وضعیت صادرات محصولات گل محمدی ایران
۹	..... *نقاط قوت و ضعف کشور در توسعه کشت گل محمدی
۱۰	..... *فرصت ها و تهدیدات در زمینه توسعه کشت گل محمدی کشور
۱۰	..... *جمع بندی :

سرزمین ایران کشوری ممتاز و با رتبه بالا از نظر غنای گیاهی و تنوع زیستی و دارای ۱۱ اقلیم از ۱۳ اقلیم شناخته شده جهانی است. براساس نظر گیاه‌شناسان و پژوهشگران، تعداد گونه‌های گیاهی ایران در حدود ۸ هزار گونه است که از نظر تنوع گونه‌ها حداقل دو برابر قاره اروپاست. تحقیقات نشان داده است که بیش از ۲۳۰۰ گونه از گیاهان کشور دارای خواص دارویی، عطری، ادویه‌ها و آرایشی-بهداشتی هستند. به علاوه، ۱۷۲۸ گونه از این گیاهان به عنوان گیاهان بومی ایران می‌باشند و به عنوان یک ظرفیت انحصاری در کشور محسوب می‌شوند. خاستگاه بسیاری از گونه‌های مهم از جمله گل محمدی، زعفران، باریجه، آنگوزه و شیرین بیان ایران است و بخش عمده‌ای از تولید جهانی این گونه‌ها در ایران انجام می‌گیرد. با توجه به سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه کشت گیاهان دارویی در برنامه ششم توسعه و نیز سیاست‌های وزارت جهاد کشاورزی که توسعه سه برابر سطح زیر کشت گیاهان دارویی را تا سال ۱۴۰۴ در دستور کار دارد و از طرفی عدم توفیق ایران در به دست آوردن سهم قابل قبولی از بازارهای جهانی گیاهان دارویی و غلبه خام فروشی گیاهان دارویی و عدم فرآوری و دستیابی به حلقه نهایی ارزش آنها که حتی در محصولات چینی و زعفران و گل محمدی نیز وجود دارد و همچنین عرضه گیاهان دارویی ایران حتی زعفران و گل محمدی به نام و برند سایر کشورها مثل اسپانیا، امارات، پاکستان، چین و حتی افغانستان موجب گردیده که بررسی وضعیت رقابت پذیری کیفیتی گیاهان دارویی ایران و شناسایی عوامل موجد و راهکارهای برون رفت از اهمیت اساسی برای کشور و وزارت جهاد کشاورزی برخوردار باشد.

وضعیت تولید گل محمدی در ایران

گل محمدی از قدیمی‌ترین و مهم‌ترین رزهاست که در بیشتر نقاط ایران به منظور تولید عطر و گلاب و به عنوان گیاه تزئینی مورد توجه بسیار قرار داشته و کشت می‌شود. استخراج گلاب از گل محمدی یکی از تولیدات مهم اقتصادی کشور بوده، به طوری که هر ساله گلاب تولید شده و اسانس حاصل از آن علاوه بر مصرف داخلی به خارج از کشور نیز صادر می‌شود. از آنجا که این گیاه دارای ارزش اقتصادی-دارویی است از یک طرف باید به شناسایی توسعه با عملکرد و پایداری بالای آن پرداخت و از سوی دیگر باید سطح زیر کشت این گیاه را در مناطق مختلف کشور گسترش داد. سابقه ایران در صنعت گلاب‌گیری از این گل به ۲۵۰۰ سال پیش باز می‌گردد. محصول عمده گل محمدی، گلاب و اسانس گلبرگ خشک است که از آنها در صنایع دارویی، عطرسازی، فرآورده‌های بهداشتی و آرایشی و صنایع غذایی استفاده می‌شود. گل محمدی برترین گونه دارای اسانس رز است و هدف اصلی از کشت آن در ایران تولید گلاب می‌باشد. به غیر از ایران در سایر کشورهای تولیدکننده گل محمدی گلاب محصول فرعی است. ایران بیشترین سطح زیر کشت گل محمدی در جهان را دارد اما سهمی تقریباً معادل صفر از بازار جهانی نهایی‌ترین فرآورده‌های زنجیره ارزش گل محمدی که اسانس تام، افسلوت، کانکریت، عطر و ادکلن و خوشبو کننده‌ها، مکمل‌ها و دارو می‌باشد را دارا است که این شرایط باید در جهت بهره‌برداری حداکثری از زنجیره ارزش این گیاه تغییر یابد. بالاترین سطح از زنجیره ارزش را تولید و عرضه نهایی‌ترین محصول با کیفیت و قیمتی رقابتی در سطح بین‌المللی و بازار جهانی تشکیل می‌دهد. گل محمدی گیاه ملی کشور بوده و ثبت جهانی گردیده است و ایران دارای بیشترین سطح زیر کشت گل محمدی و بزرگترین تولید کننده گلاب در سطح جهان و از صادرکنندگان عمده اسانس گل محمدی است. گل محمدی یکی از ۵

پایه اصلی رز در جهان می‌باشد و گیاهی است که علاوه بر کشت آبی به صورت کشت دیم و آبیاری سبز نیز قابل توسعه است و نسبت به شرایط محیطی سازگاری خوبی دارد.

بارزترین صفت گل محمدی (به خصوص در کاشان، لاله زار و داراب) سازگاری آن نسبت به خشکی است به گونه‌ای که در برخی مناطق کاشان فقط دوبار در سال آبیاری می‌شود اما عملکرد آن شدیداً کاهش می‌یابد. میانگین عملکرد تولید گل محمدی در ایران حدود ۲ تن در هکتار است. در صورتی که بهترین شرایط رشد و تغذیه و آبیاری منظم برای گیاه فراهم باشد عملکرد آن افزایش قابل ملاحظه‌ای خواهد داشت و در برخی موارد عملکرد تا ۷ تن در هکتار نیز گزارش شده است. تا کنون بیش از ۲۰ هزار گونه گل رز در سراسر جهان شناسایی شده که گونه ایرانی آن منحصر به فرد است و تا کنون ۵۶ گونه گل محمدی در ایران شناسایی شده است. خاستگاه جغرافیایی و تاریخی گل محمدی ایران بوده و بعدها در قرن ۱۴ میلادی به اروپا و شمال آفریقا رفته است.

گل محمدی در اغلب نقاط ایران دیده می‌شود؛ اما با هدف تهیه گلاب و در وسعت زیاد باغ‌های وسیعی از آن در شهرستان‌های کاشان، تبریز و در استان‌های اصفهان، فارس، کرمان و یزد ایجاد شده است.

همه ارقام رز دارای اسانس نیستند و گل محمدی برترین گونه دارای اسانس است. اهمیت اصلی گل محمدی در عطر آن نهفته و هدف اصلی از کشت آن در ایران تولید گلاب است و در مرحله بعد استحصال اسانس تام یا اسانس روغنی آن و استفاده از گلیبرگ‌های آن است.

قطب‌های اصلی تولید گل محمدی در ایران را شهرهای داراب، لاله زار، کاشان، میمند، نیاسر و قمصر تشکیل می‌دهند. تولید در کاشان و قمصر و نیاسر عمدتاً به شیوه سنتی و در داراب و لاله زار و میمند عمدتاً صنعتی است. گل محمدی به دامنه وسیعی از شرایط اقلیمی سازگار بوده و در زمره گیاهان کم توقع طبقه بندی می‌شود. در حال حاضر علاوه بر ایران در کشورهای بلغارستان، سوریه، ترکیه، فرانسه، مراکش، تونس، ژاپن، اوکراین، هند، آمریکا، کانادا کشت و تولید و فرآورده‌های آن صادر می‌شود. گرچه گل محمدی در بسیاری از نقاط جهان کشت می‌شود اما ریشه آن به ایران و خاورمیانه بر می‌گردد.

جدول ۱: آمار وضعیت تولید و سطح زیر کشت و تولید گل محمدی ایران			
سال	سطح زیر کشت (هکتار)	درصد رشد تولید نسبت به سال قبل	میزان تولید کل (تن)
1389	13113	3.848	25900
1390	12244	-6.627	23500
1391	12485	1.968	23625
1392	12569	0.672	24379
1393	15315	21.847	27410
1394	16487	7.652	32752
1395	18384	11.506	35193
1396	20685	12.516	32209
1397	24051	16.272	40988.643
1398	26229.35	9.0572	48726.095

(منبع: آمارنامه وزارت جهاد کشاورزی)

جدول شماره ۲: تولید گل محمدی در سال ۱۳۹۸

وضعیت تولید گل محمدی در سال ۱۳۹۸

((واحد : هکتار))

جدول شماره ۱-۵-۱۵

کل سطح زیرکشت	سطح بارور			سطح غیربارور			استان
	جمع	دیم	آبی	جمع	دیم	آبی	
۱۳۴۷.۴	۱۱۲۶.۹	۶.۷	۱۱۲۰.۲	۲۲۰.۵	۱۰.۵	۲۱۰	آذربایجان شرقی
۹۰.۲	۴۲.۷	-	۴۲.۷	۴۶.۵	-	۴۶.۵	آذربایجان غربی
۱۹۶.۳	۱۴۹.۳	-	۱۴۹.۳	۴۷	-	۴۷	اردبیل
۳۶۴۲	۳۰۷۷	-	۳۰۷۷	۵۶۵	-	۵۶۵	اصفهان
۹۷	۴۶	-	۴۶	۵۱	۳۰	۲۱	البرز
۲۳.۳	۱۷.۳	۱.۵	۱۵.۸	۶	۱	۵	ایلام
۲۳۴.۳	۱۷۶.۸	-	۱۷۶.۸	۵۷.۵	-	۵۷.۵	تهران
۵۵۵	۵۰۹	۲۵	۴۸۴	۴۶	۲۳	۲۳	چهارمحال و بختیاری
۲۶۰.۷	۱۵۵.۵	۲.۵	۱۵۲	۱۰۵.۲	۱۴	۹۱.۲	خراسان جنوبی
۱۷۱۰	۱۳۷۶	-	۱۳۷۶	۳۳۴	-	۳۳۴	خراسان رضوی
۴۵۴	۳۳۳	۲۸	۳۰۵	۳۲۱	۱۰۲	۱۱۹	خراسان شمالی
۲۴.۸	۲۴.۸	-	۲۴.۸	-	-	-	خوزستان
۱۹۷.۷	۲۹.۹	-۰.۹	۲۹	۱۶۷.۸	۱۰۴.۵	۶۳.۳	زنجان
۲۴۶	۱۷۸.۶	۱	۱۷۷.۶	۶۷.۴	۲۵	۴۲.۴	سمنان
۴۵.۷	۳۵.۲	-	۳۵.۲	۱۰.۵	-	۱۰.۵	سیستان و بلوچستان
۸۳۲۲	۷۸۷۰	۵۵۸۰	۲۲۹۰	۴۵۲	۲۴۰	۲۱۲	فارس
۹۶.۳	۳۴.۷۵	-	۳۴.۷۵	۶۱.۵۵	-	۶۱.۵۵	قزوین
۴۴۸	۱۹۸.۵	-	۱۹۸.۵	۲۴۹.۵	۲	۲۴۷.۵	قم
۱۷۱	۹۴	۸	۸۶	۷۷	۵.۳	۷۱.۷	کردستان
۴۳۰۰	۳۹۳۸	-	۳۹۳۸	۳۶۲	-	۳۶۲	کرمان
۳۰۴.۲	۲۳۲.۳	۱۱.۲	۲۲۱.۱	۷۱.۹	۹.۳	۶۲.۶	کرمانشاه
۱۱۶	۱۴	۱۴	-	۱۰۲	۱۰۲	-	کهگیلویه و بویراحمد
۵۴.۳۸	۱۶.۵	-	۱۶.۵	۳۷.۸۸	-۰.۵	۳۷.۳۸	گلستان
۱۹.۲۷	۱۲.۵	۱۲.۵	-	۶.۷۷	۶.۷۷	-	گیلان
۷۳۵.۶	۳۷۳.۶	-	۳۷۳.۶	۴۶۲	-	۴۶۲	لرستان
۴۴۶.۵	۳۰۸.۱۴	۳۱۷.۱۴	۹۱	۱۳۸.۳۶	۱۰۴.۸۳	۳۳.۵۳	مازندران
۱۱۵۸	۷۹۳	۱۰	۷۸۳	۳۶۵	۱۱	۳۵۴	مرکزی
۳	۳	-	۳	۱	-	۱	هرمزگان
۳۵۰	۱۶۸	-	۱۶۸	۸۲	-	۸۲	همدان
۳۸۱.۷	۱۶۳.۲	-	۱۶۳.۲	۱۱۸.۵	۳۰	۸۸.۵	یزد
۳۹۹	۳۵۰	-	۳۵۰	۴۹	-	۴۹	جنوب استان کرمان
۲۶۲۲۹.۳۵	۲۱۶۴۷.۴۹	۵۹۱۸.۴۴	۱۵۷۲۹.۰۵	۴۵۸۱.۸۶	۸۲۱.۷	۳۷۶۰.۱۶	جمع کل

(منبع: آمارنامه وزارت جهاد کشاورزی)

وضعیت تولید گل محمدی در سال ۱۳۹۸

ادامه جدول شماره ۱-۵-۱۵

عملکرد (کیلوگرم در هکتار)	میزان تولید (تن)			استان	
	آبی	جمع	دیم		
دیم					
۸۶۵،۶۷	۳۷۲۷،۱	۴۱۸۰،۹	۵،۸	۴۱۷۵،۱	آذربایجان شرقی
-	۸۴۲۱،۰۵	۳۶۸	۰	۳۶۸	آذربایجان غربی
-	۳۷۲،۴	۵۵،۶	۰	۵۵،۶	اردبیل
-	۳۶۰۲،۸۶	۱۱۰،۸۶	۰	۱۱۰،۸۶	اصفهان
-	۳۸۶۹،۵۷	۱۷۸	۰	۱۷۸	البرز
۲۶۶،۶۷	۱۸۴۸،۱	۲۹،۶	۰،۴	۲۹،۲	ایلام
-	۲۳۴۵،۸۷	۴۱۴،۷۵	۰	۴۱۴،۷۵	تهران
۹۴۰	۳۰۱۰،۳۳	۱۴۸۰،۵	۲۳،۵	۱۴۵۷	چهارمحال و بختیاری
۷۹۰	۲۳۰۲،۶۸	۳۵۴،۳۹	۱،۹۸	۳۵۲،۳۱	خراسان جنوبی
-	۲۴۰۷،۲۸	۳۳۱۲،۴۲	۰	۳۳۱۲،۴۲	خراسان رضوی
۷۵۷،۱۴	۱۳۸۵،۳۷	۳۰۵،۲	۲۱،۲	۲۸۴	خراسان شمالی
-	۱۳۹۰،۳۲	۳۲	۰	۳۲	خوزستان
۷۷۷،۷۸	۲۵۰۰	۷۲،۲	۰،۷	۷۲،۵	زنجان
۱۱۰۰	۱۸۸۳،۴۵	۳۳۵،۶	۱،۱	۳۳۴،۵	سمنان
-	۳۰۰۰	۱۰۵،۶	۰	۱۰۵،۶	سیستان و بلوچستان
۱۳۳۱،۷۲	۲۰۴۳،۶۷	۱۳۱۱۱	۷۴۳۱	۴۶۸۰	فارس
-	۲۰۷۱،۹۴	۷۲	۰	۷۲	قزوین
-	۱۷۶۳،۳۲	۳۵۰	۰	۳۵۰	قم
۲۵۰۰	۵۰۰۰	۴۵۰	۲۰	۴۳۰	کردستان
-	۱۸۱۰،۸۲	۷۱۳۱	۰	۷۱۳۱	کرمان
۱۶۰۷،۱۴	۲۰۵۹،۳۵	۴۷۳،۳	۱۸	۴۵۵،۳	کرمانشاه
۴۰۰	-	۵،۶	۵،۶	۰	کهگیلویه و بویراحمد
-	۱۳۳۰،۳	۲۰،۳	۰	۲۰،۳	گلستان
۱۷۵۲	-	۲۱،۹	۲۱،۹	۰	گیلان
-	۳۳۵۲،۹۲	۸۹۰	۰	۸۹۰	لرستان
۱۸۶۱،۴۷	۱۹۷۱،۴۳	۵۸۳،۶	۴۰۴،۲	۱۷۹،۴	مازندران
۱۰۰۰	۳۵۳۶،۱۸	۲۷۷۱	۱۰	۲۷۶۱	مرکزی
-	۳۰۰۰	۶	۰	۶	هرمزگان
-	۱۹۰۵	۳۳۰،۰۴	۰	۳۳۰،۰۴	همدان
-	۴۳۸۵،۴۲	۷۱۵،۷	۰	۷۱۵،۷	یزد
-	۱۴۰۸،۵۷	۴۹۳	۰	۴۹۳	جنوب استان کرمان
۱۳۴۵،۹	۲۵۹۱-۴	۴۸۷۳۶،۱	۷۹۶۵،۳۸	۴۰۷۶۰،۷۲	جمع کل

(منبع: آمارنامه وزارت جهاد کشاورزی)

جدول ۳: استان های پیش رو در تولید گل محمدی کشور (سال ۹۸)		
نام استان	سطح زیر کشت (هکتار)	تولید (تن)
فارس	۸۳۲۲	۱۲۱۱۱
کرمان	۴۳۰۰	۷۱۳۱
اصفهان	۳۶۴۲	۱۱۰۸۶
خراسان رضوی	۱۷۱۰	۳۳۱۲.۴۲
آذربایجان شرقی	۱۳۴۷.۴	۴۱۸۰.۹
مرکزی	۱۱۵۸	۲۷۷۱
چهارمحال و بختیاری	۵۵۵	۱۴۸۰/۵
لرستان	۷۳۵.۶	۸۹۰
خراسان شمالی	۴۵۴	۳۰۵.۲
قم	۴۴۸	۳۵۰
مازندران	۴۴۶.۵	۵۸۳.۶
سایر	-	-
جمع کل کشور	۲۶۲۲۹.۳۵	۴۸۷۲۶.۱

اگر چه کاشت گل محمدی و فرآوری آن در مقایسه با سایر گیاهان دارویی ایران از توسعه و پیشرفت بیشتری برخوردار است اما با این وجود هنوز هم زنجیره ارزش آن به مطلوبترین شکل مورد بهره برداری قرار نمی‌گیرد و بخش اعظم محصول تولیدی گل محمدی در نخستین مرحله فرآوری تبدیل به گلاب و یا گل خشک شده و به بازار مصرف عرضه می‌گردد. در حالی که اسانس گیری و تولید عطر و ادکلن و محصولات دارویی و بهداشتی نهایی‌ترین مرحله از زنجیره ارزش گل محمدی را تشکیل می‌دهند اما تولید و صادرات این محصولات در سبد تولیدی و صادراتی کشور از ضریب اهمیت شایسته‌ای برخوردار نمی‌باشد.

علاوه بر مصرف در عطر سازی، این گل و فرآورده‌های آن مصارف غذایی و دارویی و بهداشتی نیز دارند و در درمان بیماری‌ها و اختلالاتی نظیر افسردگی، بی‌خوابی، فشار روحی، خشکی پوست و پیری و حساسیت آن، التیام زخم‌ها و کنترل عفونت‌های ویروسی و باکتریایی موثر هستند.

جدول ۴: محصولات مرتبط با گل محمدی و فرآورده های آن

شرح	محصولات مرتبط با گل محمدی
سایر نباتات زنده (همچنین ریشه آنها)، قلمه و پیوند؛ هاگ مولد قارچ	قلمه ریشه‌دار گل محمدی
	نهاده کشت بافت گل محمدی
نباتات، اجزاء نباتات، دانه و میوه، از انواعی که بیشتر در عطرسازی، داروسازی، برای مصرف حشره‌کشی، انگل‌کشی و ... به کار می‌رود؛ تازه یا خشک‌کرده، حتی بریده شده، خرد شده یا پودر شده.	گلبرگ خشک گل محمدی
	غنچه خشک گل محمدی
	گلبرگ و غنچه تازه گل محمدی
روغن‌های اسانس، همچنین روغن‌های اسانسی کنسانتره (Concrete) و روغن‌های اسانسی مطلق (Absolute)؛ شبه‌رزین‌ها (رزینوئیدها)؛ اولئورزین‌های (رزین‌های روغنی Oleoresines) استخراجی؛ محلول غلیظ روغن‌های اسانسی در چربی‌ها، در روغن‌های	اسانس اول، دوم و تام گل محمدی
	گلاب

*وضعیت صادرات محصولات گل محمدی ایران

با عنایت به اینکه مقام معظم رهبری بارها بر صادرات غیرنفتی تاکید داشته‌اند و آن را نسخه‌ی توان بخش اقتصاد این مرز و بوم عنوان نموده‌اند، می‌بایست تمرکز بر روی بخش‌هایی به‌غیر از نفت قوت گیرد. از جمله این بخش‌ها که توان بسیار قابل ملاحظه‌ای را داراست، بخش محصولات گل محمدی است.

ایران یکی از بزرگترین کشورها در زمینه صادرات گل محمدی و گلاب محسوب می‌شود و ایرانیان از جمله افرادی هستند که توانسته‌اند از گل محمدی به روش تقطیر، گلاب و اسانس تهیه کنند. در این میان گلاب به ۳۴ کشور جهان از جمله آلمان، انگلستان، ایالات متحده آمریکا، استرالیا، اسپانیا، چین، آلمان و فرانسه صادر شده است. در بین کشورهای ذکر شده امارات متحده عربی اولین و بزرگترین خریدار این محصول گل و گلاب از ایران محسوب می‌شود.

جدول ۵: صادرات گل محمدی و فرآورده های آن ۱۳۹۹-۱۳۹۲						
سال	گل خشک و کلبک تازه محمدی		اسانس روغنی از گل محمدی		گلاب استحصالی از گل محمدی	
	وزن(تن)	ارزش (هزار دلار)	وزن(تن)	ارزش (هزار دلار)	وزن(تن)	ارزش (هزار دلار)
1392	70	1255	0.15	689	3512	12664
1393	134	2044	0.1	309	4000	7785
1394	131	1689	4	893	2805	6189
1395	162	1814	0.15	559	3485	8943
1396	331	3357	0.08	236	4344	12243
1397	194	1400	0.166	700	3857	7800
1398	192.5	1275	0.73	300	3991	6000
۱۳۹۹	302.6	1647.4	2.5	2243	3350.1	3701.3

منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

آمار صادرات گل محمدی و فرآورده‌های آن سال ۱۳۹۹ و مقاصد عمده صادراتی

میزان صادرات گلاب ایران سال ۱۳۹۹

نام محصول	صادرات (کیلوگرم)	صادرات (تن)	ارزش دلاری	قیمت هر کیلوگرم (دلار)
گلاب استحصالی از گل محمدی	3350.125	3,350,125	3,701,321	1.1048

سه کشور اول مقصد صادراتی

نام کشور	کد تعرفه	نام محصول	وزن (کیلوگرم)	ارزش دلاری
کویت	33019011	گلاب استحصالی از گل محمدی	183,914	165,533
امارات متحده عربی	33019011	گلاب استحصالی از گل محمدی	153,878	138,489
عمان	33019011	گلاب استحصالی از گل محمدی	114,630	92,925

میزان صادرات گل خشک و گلبرگ ایران سال ۱۳۹۹

نام محصول	صادرات (کیلوگرم)	صادرات (تن)	ارزش دلاری	قیمت هر کیلوگرم (دلار)
گل خشک و گلبرگ نازه محمدی	302675	302.675	1647451	5.4429

سه کشور اول مقصد صادراتی

نام کشور	کد تعرفه	نام محصول	وزن (کیلوگرم)	ارزش دلاری
آلمان	12119091	گل خشک و گلبرگ نازه محمدی	75956	354995
پاکستان	12119091	گل خشک و گلبرگ نازه محمدی	51423	283135
ترکیه	12119091	گل خشک و گلبرگ نازه محمدی	66770	482918

در رده بندی صادرات گل خشک و گلبرگ، بلغارستان در رده بیستم قرار دارد و ترکیه رده ۲۷ جهانی را به خود اختصاص داده است. کشور ما در این رده بندی، رتبه ۵۳ جهانی را به خود اختصاص داده است. از کل صادرات جهانی، سهم ایران در این قسمت در سال ۲۰۱۹، مبلغ ۵۸۲۶ هزار دلار بوده است.

میزان صادرات اسانس ایران سال ۱۳۹۹

نام محصول	صادرات (کیلوگرم)	صادرات (تن)	ارزش دلاری	قیمت هر کیلوگرم (دلار)
اسانس روغنی از گل محمدی	2530	2.53	۲۴۳۲۱۷۰	961

سه کشور اول مقصد صادراتی

نام کشور	کد تعرفه	نام محصول	وزن (کیلوگرم)	ارزش دلاری
هنگ کنگ	33012910	اسانس روغنی از گل محمدی	1775	506390
چین	33012910	اسانس روغنی از گل محمدی	559	298640
کانادا	33012910	اسانس روغنی از گل محمدی	90	9080

در رده بندی ارزی صادرات اسانس، کانکریت و افسولوت در سال ۲۰۱۹، کشورهای بلغارستان و ترکیه در رده‌های ۸ و ۱۵ صادرکننده‌ها و کشور ما در سال ۲۰۱۹ در این رده بندی در رتبه ۵۶ جهانی قرار گرفته است. در حوزه گل محمدی قدم‌های خوبی برای صادرات محصولات با ارزش افزوده برداشته شده است، با توجه به اینکه سالانه ارزش قابل توجهی از صادرات گل و گلاب نصیب کشور می‌شود باید با شناسایی بازارهای هدف تلاش کرد تا درآمد ارزی از این طریق را افزایش داد و از طرفی در کنار تولید بالا برای افراد بیشتری در این زمینه اشتغال‌زایی کرد. گل محمدی در ایران به صورت گلبرگ خشک، غنچه خشک، گلاب و میزان محدودی به شکل اسانس فرآوری می‌شود و به فروش می‌رسد. این محصول از جمله محصولات ارزش آوری از طریق صادرات اسانس، گلاب و غنچه خشک در بازارهای هدف شامل کشورهای اروپایی و حاشیه خلیج فارس است. قیمت جهانی هر لیتر اسانس گل محمدی تقریباً ۱۰ هزار دلار است و هر لیتر گلاب تنها بین ۲ تا ۲.۵ دلار است و بلغارستان تمرکز خود را بر روی تولید اسانس قرار داده و توانسته ۵۰ درصد بازار اسانس دنیا را در اختیار بگیرد.

دلیل اصلی تولید کم اسانس در ایران فرهنگ سنتی‌ای است که بیشتر روی تولید و صادرات گلاب متمرکز شده است. همچنین در ایران برای تهیه ماشین‌آلات مورد نیاز برای تولید اسانس کار زیادی انجام نشده است. البته وزارت جهاد کشاورزی در سال‌های گذشته تمرکز بیشتری بر تهیه و تولید دستگاه‌های اسانس‌گیری قرار داده است تا ارزش افزوده تولیدات ایران را افزایش دهد.

عملکرد در واحد سطح پایین یکی دیگر از عواملی است که موجب شده درآمد ایران از گل محمدی بالا نباشد؛ به طوری که در ایران تولید گل محمدی در هر هکتار ۲ تن و در بلغارستان این میزان ۱۰ تن در هکتار است.

***نقاط قوت و ضعف کشور در توسعه کشت گل محمدی**

نقاط قوت:

- صادراتی بودن فرآورده‌های این گیاه و شهرت جهانی در تولید گلاب و اسانس در سطح جهان
- گیاه سازگار و مقاوم با شرایط نامساعد و خشکسالی با نیاز آبی کم
- امکان کشت دیم گل محمدی در مناطق مستعد کشور
- دارا بودن فرهنگ و پیشینه کهن در تولید، فرآوری و صادرات
- امکان کشت این گیاه در زمین‌های درجه دو و سه
- امکان استفاده از گلبرگ‌های استفاده شده در تولید کمپوست‌های گیاهی

نقاط ضعف:

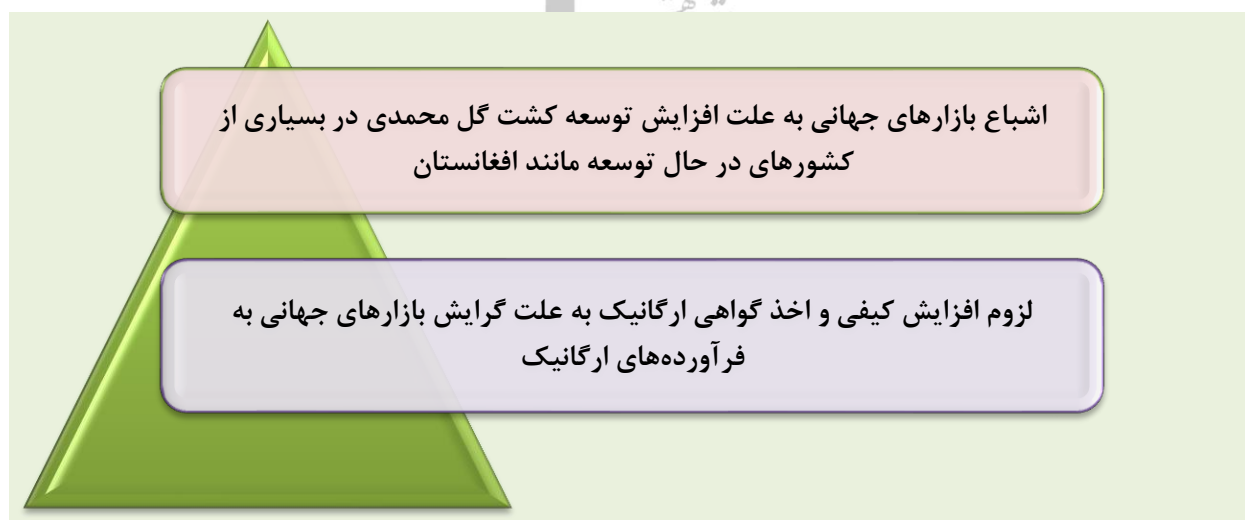
- کوتاه بودن فصل برداشت و کمبود کارگر در زمان برداشت گل محمدی
- عدم برداشت مکانیزه
- عدم برنامه‌ریزی اولیه جهت تامین کارگر برای برداشت گل محمدی در فصول برداشت

*فرصت ها و تهدیدات در زمینه توسعه کشت گل محمدی کشور

فرصت ها :

تهدیدات :

*جمع بندی :

گل محمدی پس از زعفران بالاترین مقدار از سطح زیر کشت گیاهان دارویی ایران را به خود اختصاص داده و به جهت برخورداری از زنجیره ارزش بالا، درآمد مناسب، نیاز آبی بالنسبه کم، مقاومت به تنش های محیطی به ویژه شوری و جایگاه فرآورده های آن در صادرات کشور سطح زیر کشت آن طی سال های گذشته رشد قابل توجهی را تجربه نموده و پیش بینی می شود در سال های آینده توسعه بیشتری نیز داشته باشد.

گل و گلاب ایران (به ویژه کاشان) به عنوان یک تولید ملی و محلی و یک میراث فرهنگی و کشاورزی و تولیدی به خوبی در ایران و برخی کشورهای جهان شناخته شده است. اما متاسفانه شناسایی موارد مصرف متنوع گل محمدی و فرآورده های آن و همچنین تنوع لازم فرآورده ها هنوز مغفول و بسیار ناشناخته است. ایجاد صنایع عطرسازی، بهداشتی، آرایشی و دارویی و ایجاد تقاضا برای فرآورده های مختلف گل محمدی با معرفی صحیح و علمی آنها می تواند نقش بسیار برجسته ای در جبران این غفلت و استفاده از ارزش افزوده ای که می تواند ایجاد نماید، داشته باشد. با تولید و صادرات محصولات هر چه بیشتر فرآوری شده گل محمدی می توان حداکثر ارزش افزوده حاصله را نصیب دست اندرکاران تولید و فرآوری آن

کرد. عمده صادرات محصول گل محمدی به صورت اسانس بوده و قیمت هر کیلو اسانس در بازارهای جهانی بین ۶۰ تا ۱۰۰ میلیون تومان است، بنابراین راه‌اندازی واحدهای تولید اسانس یکی از راه‌هایی بوده که می‌توان به عنوان اقتصادی کردن کشت و تولید محصول گل محمدی پیشنهاد کرد.

